

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

5. S. Augustini loca explicantur, quibus asserere videtur opera moraliter
bona infidelibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

ut sit in aliquo vera virtus, tantæ videlicet perfectionis, nisi fuerit iustus: qualis profecto virtus nec in peccatoribus fidelibus reperiri potest: quia talis non est nisi perfecta charitas, vel certè ab ista charitate disiungi nequit.

Quod si verò Augustinum de imperfecta iustitia velimus locutum esse, quamvis hoc minùs, propter ea quæ diximus, verisimile sit, res nullam difficultatem continet. Tali quippe iustitiâ, hoc est, imperfecto quodam amore Dei carent prorsus impij seu infideles; non autem carent fideles, quanti sibi fuerint peccatis mancipati. Nam hoc ipso quo adhuc fideles permanent, non possunt non habere affectû illum veræ pietatis, atque dilectionis, ex qua credunt Deo, ex qua sperant subinde beatitudinem, ex qua orant pro impetranda perfecta charitate atque iustitiâ; ex qua & alia nonnulla bona sincero Dei intuitu operantur, quamvis necdum ita diligant, ut cum omnibus terrenis amoribus ac delectationibus præferant. De tali amore Dei imperfecto, non ut ille recentior Philosophicè imaginatur implicito, & in

intentione boni honesti seu moralis alicujus honestatis involuto, sed de vero & formali amore Dei loquitur Augustinus in eodem loco, cum dicit: *Sine hoc amore creatoris, nullus quisquam bene utitur creaturis.* Nempe sive fidelis, sive infidelis; sive iustus, sive peccator; nec tamen de utrisq; eadem ratio est. Fidelis enim etiam peccator tali amore seu Dei intentione in operibus quibusdam nequaquam caret; quæ si careret, neque fidem, neq; spem, neq; ullam omnino bonâ posset habere voluntatem. Nam ut Augustinus sæpius docet, ubi est intuitus fidei, est etiam intuitus bonæ, hoc est, pæ voluntatis: de qua similiter dicitur: *Quasi verò aliud sit bonæ voluntas, quam charitas, quam Scriptura nobis esse clamat ex Deo.* Non illa charitas solum perfecta, sed etiam imperfectissima illa Dei dilectio, seu complacencia, quæ charitatem illam vulgo notam & super omnia diligentem prævolat, & omnem inchoat iusticiam, juxta illud Augustini: *Charitas inchoata, inchoata iustitia est; charitas perfecta, perfecta iustitia.* De quobrevius suo loco differendum est.

CAPVT QVINTVM.

Sancti Augustini loca explicantur, quibus asserere videtur opera moraliter bona in infidelibus.

NVNC solvenda sunt nonnulla Augustini testimonia, ex quibus probari putant, in infidelibus esse posse nonnulla opera verè bona. In primis proferunt Augustini loca de Cornelio Centurione, quibus libro de Prædestinatione sanctorum cap. septimo, & libro primo de Baptismo cap. 10 septimo, & libro quarto capite vigesimo primo (error enim in citationes irrepsit) elemosynas, Cornelij, antequam in Christum crederet, & iusticiam appellat, & donum Dei esse dicit. At certè impium est dona Dei inter peccata deputare.

Ita Bellarm. lib. 5. de gra. & lib. arbit. cap. 9.

At certè ista nimis est somnolenta Augustini lectio, ut ex huiusmodi locis probetur sine fide fieri posse opera nonnulla bona. Testatur enim Augustinus in ipso illo loco de Prædestinatione sanctorum qui citatur, & in alijs pluribus, Cornelium nullo modo fuisse infidelem, sed fide jam divinitus infusa in Deum credidisse, & ex ea fide orasse Deum, in quem crediderat, & elemosynas erogasse, quamvis in Christum IESVM sibi non annunciatum necdum credidisset. Solet dici, inquit: ideo credere meruit, quia vir bonus erat, & antequam crederet: quod de Cornelio dici potest, cuius acceptæ sunt elemosyna & exaudite orationes, antequam credidisset in Christum. Nec tamen sine aliqua fide donabat, & orabat. Nam quemodo invocabat, in quem non crediderat? Sed si posset sine fide Christi esse saluus, non ad eum adificandum mitteretur architectus apostolus Petrus. Et paulo

Lib. de præd. 58. c. 7.

post: *Quidquid igitur & antequam in Christum crederet, & cum credidisset, bene operatus est Cornelius, totum Deo dandum est, ne forte excusatur.* Et expressius exactiusque alio in loco: *Incipit homo percipere gratiam, ex quo incipit Deo credere. vel interna vel externa administratione motus ad fidem. Sed interest, quibus articulo temporum; vel celebratione Sacramentorum gratia plenior & evidentior infundatur. Non enim catechumeni non credunt, aut verò Cornelius non credebatur Deo, cum elemosynis & orationibus dignum se præberet, cui Angelus mitteretur. Sed nullo modo ista operaretur, nisi ante credidisset. Et iterum post pauca: Sed in quibusdam tanta est gratia fidei, quanta non sufficit ad obtinendum regnum caelorum; sicut in catechumenis, sicut in ipso Cornelio antequam Sacramentorum participatione incorporaretur Ecclesia. Ecce ex qua fide Cornelius, ex Augustini mente, oravit, & elemosynas fecit: nimirum ex fide divinitus per veram gratiam data, ex qua & catechumeni credunt, & sæpenumero bene quoque operantur; ut si neutra sine regeneratione sufficiat ad salutem. Vnde de illa eadem fide Cornelij: *Fiunt ergo inchoationes quadam fidei conceptionibus similes: non tamen solum concepti, sed etiam nasci opus est, ut ad vitam perveniant æternam. Nihil horum tamen sine gratia misericordiae Dei: quia & opera, si qua sint bona, consequuntur, ut dictum est, illam gratiam, non præcedunt. Quapropter iustitia Cornelij neque peccatum fuit,**

fuit, neque sine fide & vera gratia fuit, & nihil ad praesens propositum facit, ubi de operibus infidelium disceptatio est. Nam Cornelius, qui ex Iudaorum conversatione Deum verum ceteraque vitae futurae mysteria videtur didicisse, similis reliquis probis Iudaeis fuit, qui Christi mortem atque resurrectionem nondum statim in alijs gentibus perceperant. Hi enim & credebant in Deum, & in Mediatorem Dei & hominum; & ex illa fide orabant, & nonnulla opera bona faciebant, quamvis in Christum IESUM jam crucifixum pro salute humana nondum credidissent, & huiusmodi fides eis esset necessaria.

Alier Augustini locus est de Polemone, quem Xenocrates ebrius in scholas suas ingressus, de fruge temperantiae disputando, in arios mores repente convertit. Huius continentiam vocat Augustinus *Donum Dei*. Et ne id ipsum quidem, inquit, quod melius in eo factum est, humano operi ut habuerim, sed divino.

Respondetur, continentiam illam Polemonis fuisse bonam, sed non opus bonum, cuiusmodi hic postulamus, hoc est, sine omni omnino peccato ex omnibus circumstantijs. Defuit enim circumstantia finis ultimi, hoc est, Dei, ex Augustini mente superius explicata, quae quam maxime necessaria est. Bona ergo fuit illa continentia, sicut & non occidere, non adulterari, misereri pauperis, mutuum dare, & huiusmodi sine fine officia bona sunt, etiam tunc quando non bene fiunt ab hominibus malis. Recti enim finis absentia, & perversi praesentia non facit, ut ipsum officium in se spectatum non sit bonum. Ideo enim à Deo praecipuntur, quia bona sunt. Audi Augustinum: *Quaedam bona sunt ab homine, & non propter hoc sunt propter quod fieri debere vera sapientia praecipit, estis officio videtur bonum, ipso non recto sine peccato est. Et iterum: Possunt ergo aliqua bona fieri, non bene scientibus a quibus fiunt. Et exemplo declarat: bonum est ut subveniat homini periclitanti, praesertim nocenti: sed ille qui hoc facit, si amando gloriam hominis magis quam Dei facit, non bene bonum facit. Et in eodem dissertatione rursus: si ipsa per seipsum naturali compassione opus est bonum, etiam ipso bono male utitur, qui infideliter utitur, & hoc bonum male facit, qui infideliter facit. Quae phrasia Augustinus, & commixtionem adulterorum in apus bonum vocat, ut supra vidimus, & omnem creaturam Dei bonam. Bona igitur fuit illa conversio animi Polemonis à luxuria ad continentiam, sicut bona est animi conversio ab ira ad mansuetudinem, à voluntate nocendi ad favendi voluntatem, à prodicione ad fideitatem, & à quibusque vitijs ad virtutem. Sed, utrum qui illa faciunt, continentibus ex omni parte etiam finis ex quo faciunt, bene faciant, alia quaestio est. Nam sicut in rebus naturalibus oculus semper bonus est, & bonatibus, etiam caecitas & claudicatio adjuncta non sint bona, quia bonum bono melius est, & irreprehensibile est quod*

omni malo conjuncto caret: ita bonum est non occidere, non adulterari, à luxuria continere, & supplicio digni qui non faciunt; sed melius est ista etiam recto sine praestare.

Hac igitur causa est, cur etiam ista dona Dei Augustinus appellet, & appellari debeant. Si enim donum Dei est ille animi status, quo aliquis ex natura non est ad luxuriam, aut alia vitia nonnulla pronus, sicut hoc Augustinus saepius docet, & praecipue libro quarto contra Iulianum; quanto magis Dei donum vocari debet, quod alicujus animus ex imperio illius libidinis jugo ad continentiam reflectatur? Hinc in eadem Epistola, ut exponeret nobis cuiusmodi hoc esset donum Dei, Et quomodo continentiam illam non humano operi tribueret sed divino, ita subiicit: *Ipsius namque corporis, quod est infirmum nostrum, si qua bona sunt, sicut forma, & vires, & salus, & siquid eiusmodi est, non sunt nisi ex Deo creatore, a perfectorum naturae: quato magis animi bona donare nullus alius potest? Quod id enim superbius vel ingratus cogitare potest humana recordia, si puraverit, cum carne pulchritudinem faciat Deus hominem, animo castum ab homine fieri? Et in illo libro quarto contra Iulianum jam citato eum docuisset iudicio Dei esse tribuendum, quod aliquis mala naturalia, ut libidinis, iracundiae &c. magis minusve peperit, ad comprimendum Iulianum, qui Philosophos Ethnicos solà suà voluntate sibi virtutes peperisse statuebat: *Quanto ergo, inquit, tolerabilius illas, quas dicitur impis esse virtutes, divino muneri potius quam eorum tribueres tantummodo voluntari!* Et paulo ante: *Quanto satius hoc ipsum eis dona Dei esse fatereri, sub cuius occulto iudicio nec ministro alij fatui, alij natura leves, alij spadones &c.* Hinc est quod in eodem loco illud ipsum opus bonum, seu potius illud officium bonum etiam tum etiam ab infidelibus male fit, divino muneri ascribit. Dicit enim, hoc esse *Dei opus bonum, à quo etiam per malos fit bonum. Ac per hoc nec eius (hominis infidelis) iste factus dicitur est.* Cuius igitur, si non hominis infidelis, qui illud facit? Sed potius bonum opus est illius, inquit, qui etiam per malos bene facit. Et in eundem sensum iterum: *Ex quo colligitur, etiam ipsa bona opera, quae faciunt infideles, non ipsorum esse, sed illius qui bene utitur malis.* Sicut igitur ex hoc quod illa opera bona, quae infideles male faciunt, divino muneri Augustinus tribuit, perperam colligitur, illa esse opera sine omni labe peccati, cum ipsemet contrarium in eodem loco tradat, ita perperam colligitur, continentiam Polemonis vel cuiuscunque infidelis opus bonum esse omni labe expers eo quod Augustinus illud munus, aut donum Dei, aut Dei opus nuncupet, Deus enim saepius bona operatur, etiam non bene operantibus illis per quos operatur.*

Nec vero ex istis phrasibus Augustini suspicetur aliquis eum huiusmodi opera nonnulla Philosophorum divinae gratiae quae bonas voluntates facit, ascribere. Deus enim multis modis motus animi & opera quaedam quasi

bona in huiusmodi hominibus, itemque peccatoribus Christianis facit quæ tamen non per illam gratiam facit, quæ ad opera verè & omni ex parte bona necessaria est. Quædam enim operatur, animum terrore percellendo, eumque à malo proposito revocando; quædam, alia nonnulla terrena & innoxia bona proponendo; quædam, concupiscentias mitigando, diabolum conpescendo, animum divertendo, aliisque plurimis & occultis modis. Quæ de re præclare in homilia de muliere peccatrice, ut ostenderet esse debere gratum Deo, quod peccata non ita multa etiam in incredulitate commiserit, eo quod & istud sit donum Dei: *Adulter non fuisti in illa tua vita præterita, plena ignorantia, nondum illuminatus, nondum bonum malumque discernens, nondum credens in illum, qui te nescientem regebat: Hoc tibi dicit Deus tuus: Regebam te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non committeres: suaseri desistit, ut suaseri desisset ego feci. Adjuer suaser, non desistit loqui, non desistit tempus; ut non consentiret ego terrui. Agnosce ergo gratiam eius, cui debes & quod non admissisti &c. Nullum est enim peccatum quod fecit homo, quod non possit facere alter homo, si desit rector & ius factus est homo. Sunt ergo illiusmodi magna Dei beneficia ac dona, quibus homo à multis gravissimis pœnis liberatur, sed non ex illa occulta gratia proficiuntur, quæ voluntatem ex mala facit bonam, & ab initio fidei dari incipit. Unde non propterea delinunt ista opera cum peccato fieri, non quatenus sunt in homine sive suadente, sive terrente, sive alijs modis movente Deo; sed quatenus ex humanæ voluntatis defectu non fit in eo plene bonum, voluntate adhuc alienius creaturæ, sive sui ipsius, sive alterius cupiditate possessa, qua fit, ut quamdiu infidelis permanet, non illud in eum finem referat, quo referre tenebatur.*

Quæ si vera sunt, sicut sunt ex Augustini mente verissima, jam non erit difficile alia nonnulla loca intelligere, quæ non satis perspecto doctrina sanctissimi Doctoris filo à nonnullis obijciuntur. Inter, quæ in primis est, quod cum Celestius, ut probaret non esse divinæ misericordiæ ut aliquis velit, illum Apostoli locum afferret, *Quod vult faciat*: ubi videlicet de nubendo sermo erat, Apostolo subjiciente: *Non peccat, si nubat*; Quasi, inquit Augustinus, pro magno habendum sit velle nubere, ubi de adiutorio divinæ misericordiæ operosius disputatur. Quibus verbis non hoc vitit, quod sine gratia possimus velle nubere sine peccato; sed hoc, quod non recte Celestius impugnet gratiæ necessitatem, ex eo quod mulier possit sine gratia velle nubere. Quis enim dubitet non esse opus gratiæ, ut virgo nubere velit, cum hoc & plurimi peccando velint? Ad hoc ipsum tamen opus naturæ, providentiæ naturæ congruam Augustinus postulat: *Aut vero etiam ibi prodest aliquid velle, nisi Deus providentiâ, quæ gubernat omnia, matrem sceminamque coniungat. Nimirum juxta principium ejus jam aliquoties inculcatum, quo & commixtio Adulterorum,*

& b copula maris & femina infidelium, & ipsa officia bona, quæ ab infidelibus cum peccato fiunt, sunt opera Dei bona per homines malos. Neque quicquam refert, quod Apostolus addat: Non peccat, si nubat: objectum enim actus explicat, non qualiter circumstantias, quæ ab animo nubentium apponi possunt ac solent. Hæc phrasi ibidem dicit Apostolus: Bonum est mulierem non tangere, nec tamen ideo statim sine peccato non tangitur, ut nimis notum est: Quidam enim non attingunt etiam uxores suas, dum quasi mundi per magicas artes pervenire ad uxores moluntur alienas. Hæc phrasi & Augustinus docet, amores hominum, quibus parentes, uxores, liberi, ceteraque carnis necessitudines diliguntur, esse licitos; quamvis non propterea statim ille amor quandoquocumque fit sine peccato exeratur. Solum enim istis loquendis modis declaratur, amorem ex objecto esse licitum; imo ita præceptum, ut reprehendendus ille sit, qui tali amore caret, non tamen statim laudandus qui non caret. Unde dividit amorem licitum contra illicitum qualis est meretricum: Caritas alia est divina, alia humana: alia est humana licita, alia illicita &c. Licitam charitatem habere, humana est; sed, ut dixi, licita est. Non solum autem licita est ut concedatur, sed ita licita, ut si desuerit reprehendatur. Licet vobis humana charitate diligere coniuges, filios, amicos &c. sed videtur istam charitatem esse posse & impiorum, id est, Paganorum, Iudeorum, hæreticorum. Quis enim eorum non amat uxorem, filios &c. Si ergo alii quisque crudelitate ferax, ut perdat etiam humanum dilectionis affectum, & non amet filios suos, & non amet coniuges suam, nec inter homines numerandus est. Non enim laudandus est, qui amat filios suos, sed damnandus est, qui non amat filios &c. Et ferae amant filios: amant filios aspidæ &c. Ergo qui non amat filios suos, etiam leone peior est. Similia tradit Homilia trigesima octava, ubi illum licitum amorem carnalem vocat; in loco præcedente secularum: Amate filios vestros, amate coniuges vestras, estis seculariter. Nam secundum Christum amare debetis, ut secundum Deum illi consulari. Amores igitur isti etiam carnales dicuntur liciti, imo tam severe præcepti, ut eos non habere sit illicitum. Detestans est enim, qui non amat conjugem suam & filios suos, eis beneficia conferendo, quamvis carnalia. Sed non negatur istis phrasibus aliquid amplius hic & nunc adesse debere, ut actus amoris omnino sine peccato omnino ex parte fiat.

Quando enim duo ad actum aliquem omnino requiruntur ut bonus sit, officium & finis, hoc est, actus bonus, & rectus animus facientis, rectissime dicimus, utrumque esse licitum, utrumque præceptum. Non tamen idcirco putari debet, cum alterum seorsim adhibetur neglecto altero, non peccari. Non enim peccatur, quia adest officium bonum: peccatur enim potius, si non adesset; sed quia deest finis bonus, seu intentio bona. Sic nonquam aliquis reprehendi debet, quod diligit filios suos (vituperandus est enim, qui non diligit) sed vituperandus est, qui non recti vel debiti finis

From. 23.
cap. 6.

Ibid. de perf.
inl. c. 19.

Ibid.

Ibid. 3. cont.
Inl. c. 7.

569
finis intentione diligit. Bonum enim ex integra causa nascitur; ex singulis defectibus malum: quamvis non propterea reprehendi debeat id quod superest bonum, propter id quod ei adjungitur malum, dum male sit bonum. Pejus enim esset, longeque culpabilius, si non fieret. Ideoque non solum Catholici, sed & haeretici & Pagani monendi, rogandi, jubendi,

^A cogendi sunt, ut hujusmodi bona faciant; et si ex defectu veri finis semper male facerent. Longè quippe vituperabilis delinquerent, si non tacerent. Nam laude dignum est id facere quod tenemur: sicut vituperatione dignum, si non praetermittere, cuius intuitu praestare jubemur.

CAPVT SEXTVM.
Alia nonnulla loca Augustini explicantur.

Lib. de Paenitentia. c. 16.

Hoc igitur sensu etiam Augustinus docet, Nullo modo cupiendam, imò vero & laudandam esse patientiam, quia schismaticis quisquam pericula, gladium, ipsamque crucem patitur, ne Christum neget. Causam enim recedens, cur sit laudanda ista patientia, non dicit, quia omni ex parte bona est, sed quia dicere non possumus, melius ei fuisset, ut Christum negando mundum pateretur, quia passus est confitendo. Datis enim iniecit, non alia ratione esse laudandam, quam quia est aliquid prodire, scilicet si non datur aliter. Bonum est enim & laudabile, veritatem agnitam nec tormentis diffiteri: et si malum sit non recto sine & amore confiteri. Talis enim consilio veritatis, cum a schismatico non fiat, ut supponit Augustinus, amore veritatis seu Dei, necesse est ut timore pernamur fiat: qui quando solus est, juxta Augustinum non potest producere opus verè boni cum vel animi elatione, vel alia prava cupiditate exprimitur. Quod ibidem satis ipse declarat: Timore, inquit, parvorum aternam penam patitur temporales. Et ibidem: Ipsam patitur crucem timore gehennarum, & ignis aeterni. Et paulo post indicat in talibus hominibus esse suam, quae per elationem vel timorem, non eam quae per dilectionem operatur. Et idcirco sicut de Fabricio & similibus Romanis bene operantibus contra Luchanum, ita & hic de talibus schismatico esse dicit, fortasse tolerabilis eis fuerunt iudicium, quam si Christum negando cuncta illa tormenta vitarent.

lib. 1. c. 17.

lib. 1. c. 16.

lib. 1. c. 16.

Facile quoque intelligitur ex ijs quae ante diximus, quo pacto talem patientiam doceat esse donum Dei. Quis enim ambigit dici debere donum Dei, si timore ab ingentibus sceleribus revocetur? Non solum enim gravissimas future vite, evadit penas, sed & antiquas quamvis impius minus amore scelerum implicatur, quorum delectatione fraudatur, Deo non tradente illum in concupiscentias cordis eorum, juxta illud preclarissimum Augustini: Cum suam amentiam acionem consentia fuerit delectatio, cum eos tradiderit Deus in concupiscentias eorum, iam illa delectatio alligat eos, ut non abrumperet amorem. & ad utilia consilire non audeant: quia cum conati fuerint, dolebunt animo, tanquam a pedem de compede exuere cupientes. Cui dolorem succumbentes a perniciosissimis delectationibus nolunt abscedere. Magnum est ergo donum Dei etiam terrori-

^A bus, timoribus, castigationibus, à sceleribus perpetrandis averti; donum tamen, quod non necessariò animi mutationem à malo ad bonum secum trahit. Hoc enim donum non fit nisi internà gratià, qua Deus operetur & velle: illud verò externa vel admonitione vel comminatione, sive boni alicujus commutabilis & innoxii, amittendi timore, vel assequendi desiderio: quorum neutrum postulat motum voluntatis omni ex parte bonum. Donum est igitur, non quod filijs & haeredibus datur, quorum voluntas ut operetur opus bonum necessariò ante fieri debet bona; sed quale filijs concubinarum, hoc est, exhaeredatis Abraham dedit, sicut Augustinus ibidem tradit. Hujusmodi enim dona Dei sunt omnia omninò, quae prater voluntatem bonam, hoc est, dilectionem veri boni Deus infidelibus tribuit, celeritates, vires, bona valetudines, & pulchritudines corporum, ingenia mirabilia, & multarum artium capaces naturas mentium, variae propensionis bonae seu minus male; quae medici vident tribuere temperationibus corporum, vel quae accedunt extrinsecus, ut est opulenta, nobilitas, honores, & cetera hujusmodi, quae quis ne ut habeat, non nisi in Deo esse potest. Denique quocumque aliquis, Deo suo hominibus, ad ammonitionibus intrinsecus vel extrinsecus animu pullante, vel terroribus impellente, vel alijs occultis modis regente, ante fidem acceptam minus malum facit, vel operari videtur bonum. Totum enim istud est Dei opus bonum, a quo etiam per malos fit bonum, etiam tunc cum infideles non bene faciunt bonum.

Hac ostendunt, quam parvi momenti sit etiam istud quod Augustinus dicit de Rege Ailuro, quod Deus juxta Scripturas Transtulit magnationem eius in ionitatem. Ex quo contra Pelagianos concludit: Intencantur atque fateantur non lege atque doctrina insonante sermone, sed interna atque occulta mirabili atque ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum non solum veras revelationes, sed etiam bonas voluntates. Nam translatio illa cordis, quae civina internaque potestate facta est, non aliud fuit quam id quod Regina poposcerat, ut scilicet Deus transferret eorum in odium hostis, seu ab indignatione ad lenitatem; hoc est, ut Augustinus exponit, de voluntate ledendi ad voluntatem savendi. Ex quo non video, quae ratione conficiatur, illam ejus voluntatem fuisse omni ex parte bonam; cum nihil aliud probet, quam id in

Lib. de correptione & gratia cap. 9.

Lib. 4. contra Iul. c. 3.

Lib. de correctione c. 10.

Lib. de gratia Christi. c. 17.

Hester 14.

Lib. 1. ad Bonif. cap. 10.

ACTINVS
ENI